

4. Наука у віддалених лабораторіях. Керовані експерименти на автентичному науковому обладнанні

Лабораторний досвід дозволяє студентам експериментувати з матеріальним світом або даними з нього, використовуючи наукові інструменти, обладнання для збору даних, моделі та теорії. Віддалені лабораторії тепер доступні з багатьох тем, включаючи астрономію, біологію, хімію, комп'ютерні мережі, науку про Землю, техніку, гідрравліку, мікроелектроніку, фізику та робототехніку. Вони дозволяють практичне вивчення науки на відстані і мають багато переваг для учнів і вчителів.

Віддалені лабораторії дозволяють учням контролювати високотехнологічне наукове обладнання та збирати дані. Ці лабораторії можуть також включати моделювання, яким можуть керувати учні, і використання складного наукового обладнання, такого як віртуальні мікроскопи, які працюють на комп'ютерах.

Приклади віддалених лабораторій

- Портал Go-Lab для онлайн-лабораторій для шкіл – усі лабораторії, включаючи ті, які зазвичай вимагають річної підписки, були безкоштовно доступні на початку пандемії Covid-19

- OpenScience Laboratory

- Labwork

- Віртуальний мікроскоп (Virtual microscope)

Висновки. Дистанційне навчання є продуктивною формою навчання, при якій використовуються традиційні та специфічні методи, засоби і форми навчання, засновані на комп'ютерних та телекомунікаційних технологіях. Основу освітньої діяльності при дистанційному навчанні у системі неперервної підготовки вчителя початкової школи становить інтенсивна, цілеспрямована й контрольована самостійна пізнавальна діяльність.[2] Для забезпечення дистанційного навчання учнів учитель може створювати власні веб-ресурси або використовувати інші веб-ресурси на свій вибір. При цьому обов'язково надати учням рекомендації щодо використання ресурсів, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо. Щоб привчати дітей до академічної доброчесності, важливо завжди давати коректні посилання на джерела використаної інформації.[1]

Список використаних джерел та літератури

1. Міністерство освіти і науки України, Міжнародний фонд «Відродження», ГО «Смарт освіта». «ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ» І. Коберник, З. Звиняцьківська – Травень 2020.

2. Основи дистанційного навчання у початковій освіті : [навчально-методичний посібник] / О. П. Муковіз. – Умань : Візаві, 2018. – 128 с.

3. «ПЛАТФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ» Широков Д.Л., студент першого (бакалаврського) рівня, Педагогічний інститут Київський університет імені Бориса Грінченка - Міжнародний науковий журнал «Грааль науки» | № 5 (Червень, 2021)

4. Open University Innovation Reports. Innovating Pedagogy <http://www.open.ac.uk/blogs/innovating/>

Гончаренко Л.П.,

практичний психолог

Кам'янець-Подільської ЗОШ І-ІІІ ступенів №2 ім. Т.Г.Шевченка

Здоров'язберігаючий освітній простір – вимога часу

Від життєрадісності, бадьорості дітей залежить їхнє духовне життя, світогляд, розумовий розвиток, міцність знань, віра в свої сили.

В.О. Сухомлинський

Ефективність роботи сучасного загальноосвітнього навчального закладу має вимірюватися не лише якістю освіти, а й безпекою і захищеністю учнів, турботою про їх здоров'я. Тому важливим завданням сучасної школи є створення безпечних і нешкідливих умов навчання й виховання учнів, які б сприяли формуванню гармонійно розвиненої, фізично досконалої особистості з відповідальним ставленням до власного здоров'я та здоров'я оточуючих. Саме здоров'язберігаюча компетентність є необхідною умовою успішної професійної діяльності сучасного педагога, котрий працює в умовах різноманітних екологічних проблем, модернізації суспільства, поширення явищ нездорового способу життя.

Ключові слова: здоров'язберігаюче освітнє середовище, здоров'язбережувальні технології, здоров'язбережувальна компетентність.

Україна належить до держав, які у своїй політиці декларують здоров'я як найвищу цінність людини. Відповідно до Конвенції ООН про права дитини, Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), Конституції України прийнято значну кількість законів, нормативно-правових документів, які визначають здоров'язбережувальну стратегію держави в системі освіти.

Сучасна українська освіта має бути доступною для всіх, створюючи рівні можливості, щоб кожна дитина і родина, яка має особливих дітей, відчула, що держава гарантує їм якісну освіту. Для України головною проблемою, яка пов'язана з майбутнім держави, є збереження і зміцнення здоров'я дітей та учнівської молоді. Турботу викликає різке погіршення стану фізичного та розумового розвитку підростаючого покоління, зниження рівня народжуваності й тривалості життя, зростання смертності, особливо дитячої.

Здоров'я дітей – одне з основних джерел щастя, радості і повноцінного життя батьків, педагогів, суспільства в цілому. Результати медико-епідеміологічних, соціологічних та психолого-педагогічних досліджень, в порівнянні з минулим десятиліттям, демонструють стрімке поширення хвороб та зростання хронічної патології учнів, незадовільну функціональну пристосованість дітей до фізичних та навчальних навантажень, особливо у початковій школі. Велика кількість навчального навантаження у поєднанні з недостатньою руховою активністю учнів, скорочення сну та зменшення часу перебування на свіжому повітрі, призводить не тільки до перевтоми школярів, зниження їх адаптаційних можливостей, але й до нервовості, яка в комплексі сприяє функціональним порушенням та хронічним захворюванням[3, с.5-6].

Основними факторами, що негативно впливають на здоров'я учнів і відповідно є наслідками відсутності формування здоров'язберігаючих компетенцій, є:

- ✓ недотримання гігієнічних умов в організації освітнього процесу;
- ✓ перевантаження навчальними програмами та їх недосконалість, недоцільність застосування освітніх технологій;
- ✓ інтенсифікація навчального процесу;
- ✓ низький рівень рухової активності;
- ✓ недостатня компетентність педагогів у питаннях здоров'я і здорового способу життя;
- ✓ неправильне та нераціональне харчування;
- ✓ авторитарний стиль викладання;
- ✓ низький рівень культури здоров'я учнів;
- ✓ незадовільний стан здоров'я педагогів.

Метою сучасної школи є підготовка дітей до життя. Кожен учень має отримати знання та навички, що знадобляться йому в майбутньому. Здійснення означеної мети можливе за умови запровадження технологій здоров'язбережувальної педагогіки.

Учитель, володіючи сучасними педагогічними знаннями, при постійній взаємодії з учнями, їхніми батьками, медичними працівниками та шкільними психологами, планує й організовує свою діяльність з урахуванням пріоритетів збереження та зміцнення здоров'я всіх суб'єктів педагогічного процесу.

Відповідно до Концепції Нової української школи, одним із основних пріоритетів розвитку сучасної освіти є забезпечення рівних прав на освіту для всіх дітей, у тому числі для дітей з особливими освітніми потребами, дітей з інвалідністю, дітей із соціально вразливих груп. Впровадження інклюзивної освіти є не лише вимогою часу, а й ще одним кроком для забезпечення реалізації прав на отримання повноцінної освіти для усіх дітей.

Актуальність проблеми полягає в тому, що педагоги, працівники психологічної служби повинні створити умови і надати допомогу в психологічній та соціальній адаптації, підготовці до повноцінного життя в суспільстві не тільки здорових дітей, а й дітей з особливими освітніми потребами. Таке навчання спільно з однолітками сприяє їх соціалізації і є корисним також і для здорових дітей, бо вони вчаться розуміти проблеми інших, стають добрішими [1, с.13].

Мета сучасної школи - збереження духовного, фізичного, психічного здоров'я учнів, формування в них відповідального ставлення до власного життя. Адже здоров'я - поняття багатопланове. Це не лише відсутність хвороб, а й комфортне психологічне самопочуття, гарний настрій, високий рівень пристосування, благополуччя. Тобто це гармонійне поєднання фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я як результат самодисципліни, самопізнання, самореалізації на основі стійкої потреби бути здоровим. [2, с.4-5].

Управління загальноосвітнім навчальним закладом на засадах здоров'язбереження передбачає цілеспрямовану діяльність зі збереження і зміцнення здоров'я учнів:

- ✓ створення безпечних і нешкідливих умов навчання і виховання;
- ✓ формування культури здоров'я особистості учня, підвищення рівня його стресостійкості;
- ✓ підвищення рівня здоров'язбережувальної компетентності вчителя, формування його психотерапевтичної позиції;
- ✓ створення умов для збереження і зміцнення професійного здоров'я вчителя;
- ✓ формування психологічної культури батьків.

Для досягнення зазначеної мети Стандартом освіти передбачається виконання педагогами таких завдань:

- ✓ формування в учнів знань про здоров'я, здоровий спосіб життя, безпечну поведінку, фізичну культуру, фізичні вправи, взаємозв'язок організму людини з природним і соціальним оточенням;
- ✓ формування та розвиток навичок базових загальнорозвивальних рухових дій;
- ✓ розвиток в учнів активної мотивації дбайливо ставитися до власного здоров'я і займатися фізичною культурою, удосконалювати фізичну, соціальну, психічну і духовну складові здоров'я;
- ✓ виховання в учнів потреби у здоров'ї, що є важливою життєвою цінністю, свідомого прагнення до ведення здорового способу життя;
- ✓ розвиток умінь самостійно приймати рішення щодо власних вчинків;
- ✓ набуття учнями власного здоров'язбережувального досвіду з урахуванням стану здоров'я;
- ✓ використання у повсякденному житті досвіду здоров'язбережувальної діяльності для власного здоров'я та здоров'я інших людей [5, с.7-8].

Проблемами організації навчання і виховання, психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронату дітей з особливими освітніми потребами розглядаються з позиції психологічних, педагогічних, організаційно-методичних вимог щодо організації роботи з такими дітьми. У своїх роботах вчені дійшли висновку, що робота з дітьми з особливими освітніми потребами має бути спрямована на організацію цілеспрямованої підтримки через надання психологічної, соціальної допомоги всім учасникам навчально-виховного процесу.

Педагогам, які працюють з особливими дітьми, притаманні терпимість, уміння співчувати, врівноваженість, наполегливість, витримка, старанність, готовність до постійної цілеспрямованої роботи, безконфліктність [4, с.26]. Саме педагоги у змозі допомогти усвідомити дітям, що здоров'я – це дар не тільки для людини, а й для

суспільства, спонукати турбуватися про своє здоров'я, розвивати бажання підтримувати традиції здорового способу життя. Для цього під час освітнього процесу учителю слід використовувати не тільки традиційні, а й інноваційні технології навчання, формувати здоров'язбережувальну компетентність.

Особлива роль у цьому процесі належить працівникам психологічної служби та їх співпраці з вчителями, батьками, працівниками інклюзивно-ресурсного центру, громадськістю[4, с.14].

Психологічна служба забезпечуєчасне і систематичне вивчення психофізичного розвитку дитини, мотивів її поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, статевих та інших індивідуальних особливостей, створення психологічних умов для саморозвитку та самовиховання, сприяє виконанню освітніх і виховних завдань навчальними закладами.

Саме тому виникає необхідність у формуванні здоров'язбережувальної компетентності учнів та використанні освітніх технологій, що полегшують формування нових знань, зберігаючи при цьому здоров'я учнів; забезпечують дитині можливість збереження здоров'я під час навчання у школі, формують в неї необхідні знання, уміння та навички щодо здорового способу життя, навчають використовувати їх у повсякденному житті.

Здоров'язбережувальні технології – це система заходів, що включає взаємозв'язок і взаємодію усіх факторів освітнього середовища, спрямованих на збереження здоров'я дитини на усіх етапах її навчання та розвитку.

Здоров'язбережувальні технології – цілісна система виховних, оздоровчих, корекційних і профілактичних заходів, які здійснюються у процесі взаємодії дитини і педагога, дитини і батьків, дитини і лікарів.

Здоров'язберігаючі технології не є чимось невідомим, таємним, чудодійним. Грамотно складений розклад уроків, використання вчителями на уроках та на перервах прийомів рухової активності, нейтралізація стресів, організація гарячого харчування, зв'язок навчального матеріалу з життям, озброєння учнів валеологічними та екологічними знаннями – це повсякденна діяльність школи. Ефективність позитивного впливу на здоров'я школярів різних оздоровчих заходів визначається не хаотичністю методів, а системною роботою за всіма напрямками [3, с. 23].

Мета цих освітніх технологій забезпечити дитині можливість збереження здоров'я, сформувати необхідні знання, уміння й навички здорового способу життя, навчити використовувати отримані знання у повсякденному житті.

Практика показує, що процес формування свідомого ставлення до власного здоров'я потребує обов'язкового поєднання інформаційного й мотиваційного компонентів із практичною діяльністю учнів, що сприятиме оволодінню дітьми необхідними здоров'язберігаючими вміннями і навичками. Діяльність всіх педагогів щоденно повинна бути орієнтована на формування в дітей стійкої позиції, що передбачає визначення цінності здоров'я, почуття відповідальності за збереження й зміцнення власного здоров'я, поглиблення знань, умінь та навичок, пов'язаних з усіма складовими здоров'я (фізична, соціальна, психічна, духовна). Формування в учнів компетентного ставлення до власного здоров'я неможливе без реалізації всіх складових здоров'я. Завдяки використанню здоров'язбережувальних технологій у дітей відбувається покращення пам'яті, уваги, мислення, підвищення здібностей до довільного контролю, покращення загального емоційного стану, підвищується працездатність.

Аналіз усіх існуючих здоров'язбережувальних технологій дає можливість виокремити такі типи технологій у сфері збереження та зміцнення здоров'я.

1. Здоров'язберігаючі – ті, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці в школі та ті, що вирішують завдання раціональної організації навчально-виховного процесу, відповідність навчального та фізичного навантажень можливостям дитини. До конкретних методів цих технологій належать:

- ✓ диспансеризація учнів;
- ✓ профілактичні щеплення;

- ✓ забезпечення рухової активності;
- ✓ вітамінізація, організація здорового харчування (включаючи дієтичне);
- ✓ заходи санітарно-гігієнічного характеру, пов'язані з респіраторно-вірусними інфекціями, зокрема грипом.

2. Оздоровчі — технології, спрямовані на вирішення завдань зміцнення фізичного здоров'я учнів, підвищення потенціалу (ресурсів) здоров'я: фізична підготовка, фізіотерапія, ароматерапія, арт-терапія, загартування, гімнастика, масаж, фітотерапія, музична терапія.

Деякі методи (наприклад, фітотерапія та гімнастика) залежно від характеру впливу та способів застосування і категорій учнів можуть використовуватись як у межах здоров'язбережувальних, так і в межах оздоровчих технологій.

3. Технології навчання здоров'ю — гігієнічне навчання (раціональне харчування, догляд за тілом тощо); вироблення життєвих навичок (керування емоціями, вирішення конфліктів тощо); профілактика травматизму та зловживання психоактивних речовин; ставле виховання. Ці технології реалізуються завдяки включенню відповідних тем до предметів загальнонавчального циклу; введення до варіативної частини навчального плану нових предметів; організації факультативного навчання та додаткової освіти.

4. Технології виховання культури здоров'я — виховання в учнів особистісних якостей, що сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя, підвищенню відповідальності за особисте здоров'я, здоров'я родини [4, с.3-4].

Відомо, що метою усіх здоров'язбережувальних освітніх технологій є: формування здоров'язбережувальної компетентності шляхом набуття учнями навичок збереження та зміцнення здоров'я, дбайливого ставлення як до особистого здоров'я, так і до здоров'я оточуючих. Як зазначають науковці «компетентність щодо збереження здоров'я – це здатність учня застосовувати всі належні компетенції в конкретних життєвих або навчальних умовах та обставинах на користь збереження, зміцнення і формування здоров'я».

Систематичний оздоровчий вплив на організм та психіку учнів може бути успішним лише за умови доцільного використання методів здоров'язбережувального змісту. У здоров'язбережувальних освітніх технологіях застосовуються дві групи методів: специфічні (притаманні тільки процесові педагогіки) та загальнопедагогічні (застосовуються в усіх випадках навчання та виховання). Серед специфічних методів на основі існуючої педагогічної практики можна виокремити такі: оповідання, дидактичне оповідання, лекція, демонстрація, ілюстрація, відеометод, вправи, практичний метод, ситуативний метод, ігровий метод, активні методи навчання та ін. У структурі методу виокремлюють певні прийоми як його складові та окремі етапи під час реалізації.

Прийоми можна класифікувати так:

- ✓ профілактично-захисні (особиста гігієна та гігієна навчання, сонячні та повітряні ванни, водні процедури,).
- ✓ компенсаторно-нейтралізуючі (фізкультхвилинки, релаксація, масаж та самомасаж, медитація, оздоровча, пальчикова, дихальна, корегуюча гімнастики, фізіотерапія, профілактика плоскостопості та порушень статури, вітамінотерапія, психогімнастика та ін.);
- ✓ стимулюючі (гімнастика пробудження, елементи загартування, фізичні навантаження, арт-терапія, кольоротерапія, фототерапія, музикотерапія, ігротерапія, фітотерапія, пісочна терапія, вокальна терапія, терапія казкою, лялькова терапія, танцювальна/рухова терапія, ароматерапію та фітотерапія).
- ✓ інформаційно-навчальні (листи, що адресуються батькам, учням, педагогам, видатним людям, листи в минуле, майбутнє, стіннівки оздоровчого спрямування).

Використання методів та прийомів залежить від професійних здібностей вчителя, його особистості зацікавленості, від регіональних та місцевих умов. Тільки при врахуванні того, що всі окремі підходи будуть об'єднані в єдине ціле, можна буде створити оздоровчий освітній простір, де будуть реалізовані ідеї здоров'язбережувальної

педагогіки. Дослідженнями сучасних науковців доведено, що ефективність формування здоров'язбережувальної компетентності вимагає активного залучення учнів до здоров'язбережувального навчального процесу, формування у них активної позиції щодо зміцнення і збереження власного здоров'я.

Отже, Функціонування здоров'язбережувального освітнього середовища в загальноосвітньому навчальному закладі дасть змогу зміцнювати здоров'я учнів, формувати культуру їх здоров'я, здійснювати моніторинг показників індивідуального розвитку, прогнозувати можливі зміни здоров'я та проводити відповідні психолого-педагогічні, корегувальні, реабілітаційні заходи для забезпечення здоров'я.

Завдання всіх учасників освітнього процесу навчити учнів володіти ключовими компетентностями, що сприяють розвитку наступних навичок:

- ✓ рухової активності та загартування;
- ✓ санітарно-гігієнічних;
- ✓ організації режиму праці та відпочинку;
- ✓ самоконтролю;
- ✓ мотивації успіху та тренування волі;
- ✓ поведінки в умовах тиску;
- ✓ співчуття, емпатії;
- ✓ управління стресами;
- ✓ ефективного спілкування;
- ✓ попередження конфліктів;
- ✓ співробітництва;
- ✓ самоусвідомлення та самооцінки;
- ✓ визначення життєвих цілей і програм;
- ✓ аналіз проблем прийняття рішень.

Отже, одним із пріоритетних завдань у діяльності педагогічних колективів навчальних закладів на сучасному етапі повинно бути збереження і зміцнення здоров'я усіх дітей, формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у вчителів, учнів та їхніх батьків.

Список використаних джерел та літератури:

1.Ващенко О., Свириденко С. Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі // Здоров'я та фізична культура. – 2006. – № 8. – С. 1-6.

2.Використання здоров'язбережувальних технологій в сучасних освітніх закладах. Методичні рекомендації / Укладачі Л.М. Богданович, С.Л. Усик – Л. Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Волинської області, 2016, 44 с.

3.Осадченко Т. Створення здоров'язбережувального середовища початкової школи: практичний посібник / Тетяна Осадченко. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2016. – 234с

4.Психологічний супровід інклюзивної освіти: [метод. рек] / автор. кол. за заг. ред. А. Г. Обухівська. – Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. – 92 с.

Горбатюк О.Г.,

кандидат медичних наук,

доцент кафедри педіатрії, акушерства та гінекології
факультету післядипломної освіти ВНМУ ім. М.І. Пирогова

Особливості сучасної медичної післядипломної освіти з позиції андрагогіки

У роботі висвітлені базові поняття післядипломної освіти лікарів з врахуванням особливостей вищої медичної освіти України в аспекті безперервного професійного розвитку, представлені переваги дистанційного навчання, вказані основні причини зниження якості медичної освіти в Україні.

Ключові слова: післядипломна освіта лікарів, безперервний професійний розвиток.